Министерство образования и науки Республики Татарстан
Муниципальное бюджетное образовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа №6»
Нижнекамского муниципального района Республики Татарстан

Принята на заседании педагогического совета от «____» ___________г. Протокол № ____________ от «___»________20___г.	«СОГЛАСОВАНО» Заместитель директора по ВР __________А.Г.Симонова «___»______20_____г	«УТВЕРЖДАЮ» Директор МБОУ «СОШ №6» НМР РТ ___________И.С.Глухарева «_____»____________ г. Приказ № ___от «___»________20___г.

Дополнительная общеобразовательная общеразвивающая программа “Веселая сцена”(“Күңелле сәхнә”)

Направленность: социально-гуманитарное
Возраст учащихся: 11-15 лет
Срок реализации: 2год (68 часов)

Автор-составитель:
Шайдуллина Танзиля Рахимовна,
педагог дополнительного образования

2023 -2024 учебный год
г.Нижнекамск

Аңлатма язуы

Программа мәктәпнең үсеш программасы һәм өстәмә белем бирү планы нигезендә төзелә. Түгәрәк эше формасында гамәлгә ашырыла.

Соңгы елларда республикада татар теленең куллану даирәсе киңәйде, иҗтимагый функциясе көчәйде.

Белем һәм тәрбия бирү бер-берсеннән аерылгысыз. Дәресләрдә алган белемнәрне мәктәптәге түгәрәкләрдә, факультатив дәресләрдә,электив курсларда камилләштерү, тулыландыру һәм ныгыту бүген көнүзәк мәсьәләләрнең берсе.

Баланың мәктәптән нинди шәхес булып чыгуында, киләчәктә нинди һөнәр сайлавында укыту - тәрбия эшенең роле бик зур. Укытучы баланың сәләтен күрә белергә һәм тиешле юнәлеш бирергә тиеш. Тиешле түгәрәккә яздыруның беренче максаты – баладагы мавыгуларны, омтылышларны үстерү, аңа сәләтен табуда һәм камилләштерүдә булышу. Икенче максат – балада эчке табигый көчләрне үстерү.

Балаларының сөйләм телен үстерү дәрестән тыш оештырылган эшләр аша алып барыла.

Балаларның чиста, төзек әдәби телдә сөйләшергә өйрәтү, татар сәнгатенә мәхәббәт тәрбияләү, китап укуга кызыксыну уяту, үзләрендә язу теләге уяту максатыннан түгәрәкләр оештырыла.

Программаның максаты:

Белем бирү, өйрәтү максаты - укучыларны татар театр сэнгатен анларга һәм образларны ижат итэргэ өйрәтү.

Тәрбияви максат - татар театры тарихы, анын беренче карлыгачлары, беренчел адымнары белән кызыксыну хислэре уяту.

Татар театры сэнгатенэ мәхәббәт тэрбияләү, әхлак сыйфатлары формалаштыру, киләчәк тормышка әзерләү.

Үстерелешле максат – сәнгатьле уку һәм сөйләм күнекмәләрен үстерү.

Укучыларның иҗади сәләтләрен үстерү.

Бурычлары:

1. Укучыларны түгәрәк эшенә җәлеп итү, театр белән кызыксыну уяту.
2. Сәнгатькә кызыксыну һәм мәхәббәт тәрбияләү.
3. Театр сәнгате белән гомуми таныштыру.
4. Театрга нигез салучылар, танылган артистлар белән таныштыру.
5. Драма әсәрләрен өйрәнүгә теләк уяту.
6. Сәнгать әсәрләренә мәхәббәт уяту.

7. Укучыларның артистлык сәләтен, иҗади талантларын күрә, уңышларга дәрт уята алуга ирешү.
8. Сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен үстерү.
9. Төрле жанрдагы әсәрләрне сәхнәгә кую аша укучыларның табигатьтән бирелгән сәләтләрен үстерү.
10. Сәхнәдә үзеңне тоту осталыгын, сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен камилләштерү.
11. Мәктәп күләмендә оештырылган бәйрәм, тамашаларда актив катнашу.

Укучылар белән эш формалары:
Түгәрәк дәресләре төрле формада үткәрелә. Күбрәк теоретик һәм практик юнәлештә эш башкарыла. Дәрес-әңгәмә, дәрес-очрашу, дәрес-экскурсиялэр үткәрү дэ күздә тотыла.Т өп игътибар балаларның ижади сәләтен үстеругә, аларны милли жанлы, милли рухлы итеп тәрбияләүгә, сәнгатьле һәм образлы сөйләм формалаштыруга, мөстәкыйль шәхес үстерүгә, әзерләүгә юнәлтелә.

Программаның актуальлеге

Федераль дәүләт стандартларын гамәлгә ашыру шартларында мәгариф алдына һәр яктан камил, мөстәкыйль һәм иҗади шәхес тәрбияләү максаты куелды. Укучыларга дәресләрдән тыш өстәмә белем бирү дә – заман куйган таләпләрнең берсе. Авторлык программасы әлеге максатка ярашлы шәхесне үстерүгә юнәлдерелгән технология нигезендә эшләнде.

Түгәрәк эше буенча көтелгән нәтиҗәләр :
1. Татар театр сәнгате, анын тәүге адымнары, формалашу чоры, үткән юлын белә.
2. Укучы үзен иркен тотарга өйрәнә, психологик яктан ачыла.
3.Үзенең мавыгуына туры килгән эш белән шөгыльләнә.
4. Сәнгатьле сөйли, образга керә.
5.Актерлык талантына ия.
6.Түгәрәктәге укучылар, укытучы белән аралашу вакытында, эчке дөньясында ачыла, аралашу әдәбенә өйрәнә.
7. Укучы фикерләргә, үз фикерен дәлилләргә өйрәнә.
8. Сөйләм телен камилләштерә .
9. Әхлак һәм зәвык тәрбиясе ала.
10. Шәхес булып тәрбияләнә, үз урынын таба.
11. Мәдәниятне анлый белуче, ижади талантлы, әхлак сыйфатларына ия кеше була.
12. Татар теле һәм әдәбияты буенча белемен тирәнәйтә, кызыксыну уята.

Курска характеристика

Түгәрәкнең эш формасы күп төрле, монда укытучының иҗади сәләте зур роль уйный. Китап уку, аның турында фикер алышу, кечкенә докладлар

төзү, язучы иҗатын өйрәнү, шигырь укучылар бәйгеләре оештыру, әдәби – музыкаль монтаж әзерләү, музейларга бару, җирле матбугат белән танышу, һ.б. бик күп төрле эш алымнары бар. Түгәрәкләрдә техник чаралар да куллану кирәк, эш барышында музыка яңгырату, магнитофон, телевизор, компьютер куллану эшне тагын да җанландыра.

Түгәрәк эше балаларның күзаллавын киңәйтергә, аңа яңалык алып килергә, рухи тәрбия бирергә дә тиеш. Халык авыз иҗатын, татар халык педагогикасын куллану, табигать белән аралашу түгәрәк эшләрен оештырганда укытучыга зур мөмкинлекләр ача.

Эчтәлекне тәэмин итү принциплары:

1.Белем бирүдә фундаментальлек принцибы.
Үзләштерелгән белем һәм күнекмәләрнең балага рус әдәбиятын һәм башка милләтләр әдәбиятын үзләштергәндә ярдәм итә ала торган булу зарурлыгы.

2.Аңлаешлылык принцибы.
Баланың нигез белемнәренә таянып, проблемалар, каршылыклар аша җиңеп чыгарлык, көче җитәрлек әсәрләрнең кулланылышка куелуы.

3.Мотивлылык принцибы.
Балаларның тормыш тәҗрибәләре, кызыксыну даирәләре белән тәңгәл килерлек, гыйбрәт яисә үрнәк алып, тормыш тәҗрибәләрен баетырлык әсәрләрнең генә кулланышка куелуы.

4.Күпмәдәни нигезлелек (поликультуралылык) принцибы.
Гомумкешелек кыймматләренә, сәнгать әсәре тудыра алган авторга , төрле милләт халкына ихтирам һәм кызыксыну хисләре уяту өчен, программа таләп иткән төп төшенчәләрнең татар һәм рус телләрендә үзләштерелүе өчен җирлек тудыру.
5.Системалы эшчәнлек (системно-деятельностный подход) принцибы.
Программа таләп иткән эчтәлекне гадидән катлаулыга принцибы нигезендә бер бөтен буларак үзләштерелүе тәэмин ителү.

Программаның уку планында тоткан урыны.

“Күңелле сәхнә”түгәрәге прогаммасы 12-13 яшьтәге балалар төркеме өчен тәкъдим ителә. Түгәрәк атнага 2 сәгать үткәрелә (елга 68 сәгать).

Программаның эчтәлеге

Кереш дәрес. Балалар туплау. Инструктаж.
Түгәрәк планы белән таныштыру, оештыру эшләре.
Татар дөньясында беренче театр оешу, беренче “карлыгачлары” турында фикер алышу.
Татарстандагы театрлар. Театр артистлары турында белешмә.
Татар театры артистлары белән танышу.
Сәхнә серләренә өйрәнү. Видеоязмалар карау.
Актерлык серләренә өйрәнү.
Киенү-бизәнү осталыгы.
Декорациянең роле.
Сәнгатьле уку күнекмәләре өстендә эш.
Такмак, такмаза, тел шомарткычлар.
Татар халык җырлары тыңлау һәм өйрәнү.
Заманча үзгәртелеп язылган “Шалкан”әкияте белән танышу.
“”Беренче театр”комедиясе өстендә эш.
Г Тукайның “Кәҗә белән Сарык”әкиятен уку һәм видеоязмасын карау.
“Кәҗә белән Сарык”әкияте геройларына костюмнар әзерләү.
“Кәҗә белән Сарык “әкиятен мәктәп укучылары каршында сәхнәләштерү.
Такмаклы уеннар өйрәнү.
“Камырша”шигырен сәхнәләштерү.
“Кызыклы образлар дөньясында” бәйгесе үткәрү.
Миңнуллин иҗатына күзәтү ясау.
Крыловның мәсәлләрен уку, сәхнәләштерү.
“Авыл эте Акбай” комедиясе өчен костюмнар һәм сәхнә бизәлеше өчен декорация әзерләү.
“Авыл эте Акбай” комедиясе мәктәп күләмендә сәхнәләштерү.
“Шомбай”әкияте.
“Шомбай”әкиятен сәхнәләштерү.
Театрга сәяхәт.
Викторина “Театр белгечләре”.

Тематик план

№ п/п	Бүлек, тема исеме	Сәгатьләр саны		
		Барлыгы	**Теория**	**Практика**
1	Кереш . Инструктаж .	2	2	
2	Театр тарихын өйрәнүне дәвам итү.	3	2	1
3	Сәхнә серләре белән танышуны дәвам итү.	5	1	4
4	Тел шомарткычлар.	3		3
5	Халык җырлары, уеннары.	2	1	1
6	“Беренче театр”комедиясен сәхнәләштерү өстендә эш.	13	2	6
7	Г.Тукайның “Кәҗә белән Сарык” әкиятен сәхнәләштерү өстендә эш.	8		
8	Татар халык фольклоры.	4	1	3
9	Крыловның мәсәлләрен уку, сәхнәләштерү.	4	1	3
10	Әдәби образлар дөньясында.	3	1	2
11	Туфан Миңнуллин иҗаты.	12	3	9
12	Әкияттә кунакта.	6	1	5
13	Гомумиләштерү, ныгыту.	3		3
	Барлыгы:	68	15	53

Календарь-тематик план

№	Бүлек темасы. Дәрес темасы.	Сәг-р саны	Дәрестә үтеләчәк төп сораулар	Укучылар эшчәнлеге	Дәресне матди тәэмин итү
1-2	Кереш . Инструк таж .	2	Эш планы белән таныштыру. Инструктаж белән таныштыру.	Видеоязма карау, дәфтәрләрдә язу, сөйләү.	Видеоязма
3-5	Театр тарихын өйрәнүне дәвам итү.	3	Беренче театр барлыкка килү тарихы, беренче татар артистлары белән таныштыру.	Видеоязма карау, артистлар турында сөйләү, аларның исем-фамилияләрен дәфтәрләргә язу.	Дәфтәрләр, видеоязма, фотография-ләр.
6-10	Сәхнә серләре белән танышуны дәвам итү.	5	Сәхнәдә үзеңне тоту кагыйдәләре белән танышу.	Сәхнәгә чыгу, баш ию, саубуллашу алымнарын күрсәтү, аудиоязма тыңлау, макияж ясау.	Фотография-ләр, аудиоязма
11-13	Тел шомарт-кычлар.	3	Тизәйткечләр, такмаклар, санамышлар өйрәнү.	Тизәйткечләр, такмаклар укыйлар.	“Фольклор“ китабы
14-15	Халык җырлары, уеннары.	2	Халык җырлары, уенары белән танышу, аларны өйрәнү.	Уеннар уйнау, аудиоязмага кушылып җырлыйлар.	Аудио, видеоязмалар
16-28	“Беренче театр”комедиясен сәхнәләштерү өстендә эш.	13	Әкиятне уку, әкият геройларына характеристика бирү,костюмнар әзерләү, декорация ясау, әкиятне сәхнәләштерү.	Әкиятне сәхнәләштерәләр,әкият геройларына киемнәр әзерлиләр, декорация ясыйлар.	Төсле карандашлар, буяулар, костюмнар, аудиоязмалар.

29-36	Тукайның “Кәҗә белән Сарык”әкиятен сәхнәләш-терү өстендә эш.	8	Әкиятне уку, әкият геройларына характеристика бирү,костюмнар әзерләү, декорация ясау, әкиятне сәхнәләштерү.	Әкиятне сәхнәләштерәләр, әкият геройларына киемнәр әзерлиләр, декорация ясыйлар.	Аудиоязма, мультимедиа, рәсемнәр
37-40	Татар халык фольклоры	4	Такмаклар, такмаклы уеннар белән таныштыру.	Такмаклар әйтешү, уеннар уйнау.	“Фольклор“китабы, аудиоязма
41-44	Крылов-ның мәсәллә-рен уку, сәхнәләш-терү.	4	Ш.Галиев иҗаты, шаян шигырьләре белән танышу.	Шигырьләр уку, аларны сәхнәләштерү.	Ш.Галиев портреты, шигырьләре
45-47	Әдәби образлар дөньясында.	3	Төрле образлар тудыру , аларның тышкы кыяфәтләре, характерлары өстендә эшләү.	Төрле әдәби образлар тудыру өстендә эшлиләр.	Образлар тудыру өчен киемнәр
48-59	Туфан Миңнул-лин иҗаты.	12	Т.Миңнуллин иҗаты белән таныштыру. “Авыл эте Акбай”комедиясен уку, образларын анализлау, комедияне сәхнәләштерү.	“Авыл эте Акбай” комедиясен өйрәнү өстендә эшлиләр, образларга костюмнар әзерлиләр, декорацияләр ясыйлар.	Т.Миңнуллин портреты, китаплары, видеоязма, мультимедиа
60-65	Әкияттә кунакта.	6	“Шомбай”әкияте, аның геройлары белән танышу.Әкиятне сәхнәләштерергә өйрәнү.	Әкиятне сәхнәләштерәләр, әкият геройларына киемнәр әзерлиләр, декорация ясыйлар	“Шомбай”әкияте, образлар тудыру өчен киемнәр
66-	Гомуми-ләштерү,	3	Театрга бару, викторина үткәрү.	Театрда экскурсиядә булу,	Төсле карандашлар,

68	нығыту.			әкиятләр язу, сөйләү.	аудио, видеоязмалар.

Календарь- тематик план

№	Тема	Количе-ство часов /Сәгать-ләр саны	Дата проведе-ния по плану/ План буенча	Дата проведе-ния по факту / Факт буенча
	Кереш. Кереш дәрес. Балалар туплау. Инструктаж.	2	7.09	
2.	Түгәрәк планы белән таныштыру, оештыру эшләре.	1	8.09	
3.	**Театр тарихы.** Татар дөньясында беренче театр оешу, беренче “карлыгачлары” турында фикер алышу.	3 1	14..09	
4.	Татарстандагы театрлар. Театр артистлары турында белешмә.	1	15.09	
5.	Татар театры артистлары белән танышу.	1	21.09	
6.	**Сәхнә серләре белән танышу.** Сәхнә серләренә өйрәнү. Видеоязмалар карау.	5 1	22.09	
7.	Актерлык серләренә өйрәнү.	1	28.09	
8.	Актерлык серләренә өйрәнү.	1	29.09	
9.	Киенү-бизәнү осталыгы.	1	5.10	
10.	Декорациянең роле.	1	6.10	
11.	**Тел шомарткычлар.** Сәнгатьле уку күнекмәләре өстендә эш.	3 1	12.10	
12.	Сәнгатьле уку күнекмәләре өстендә эш.	1	13.10	
13.	Такмак, такмаза, тел шомарткычлар.	1	19.10	
14.	**Халык җырлары, уеннары.** Татар халык җырлары тыңлау һәм өйрәнү.	2 1	20.10	
15.	Татар халык биюе,җырлы-биюле уеннар өйрәнү.	1	26.10	
16.	**“Шалкан”әкиятен сәхнәләштерү өстендә эш.** Заманча үзгәртелеп язылган “Шалкан”әкияте белән танышу.	8 1	27.10	
17.	“Шалкан”әкиятендәге геройларга характеристика бирү, рольләрне бүлешү.	1	9.11	
18.	Әкиятне сәхнәләштерүгә әзерләнү.	1	10.11	
19.	Әкиятне сәхнәләштерүгә әзерләнү.	1	16.09	
20.	Әкиятне сәхнәләштерүгә әзерләнү.	1	17.09	

21.	Әкиятне сәхнәләштерүгә әзерләнү.	1	23.09	
22.	“Шалкан”әкиятен сәхнәләштерү.(башлангыч сыйныфлар каршында)	1	24.09	
23.	“Шалкан”әкиятен сәхнәләштерү.(әти-әниләр каршында)	1	30.11	
24.	**Г. Тукайның “Кәҗә белән Сарык”әкиятен сәхнәләштерү өстендә эш.** Г. Тукайның “Кәҗә белән Сарык”әкиятен уку һәм видеоязмасын карау.	13 1	 1.12	
25.	“Кәҗә белән Сарык”әкияте геройларына костюмнар әзерләү.	1	7.12	
26.	“Кәҗә белән Сарык”әкияте геройларына костюмнар әзерләү.	1	8.12	
27.	“Кәҗә белән Сарык”әкияте геройларына костюмнар әзерләү.	1	15.12	
28.	“Кәҗә белән Сарык”әкиятенә декорация ясау.	1	16.12	
29.	“Кәҗә белән Сарык”әкиятенә декорация ясау.	1	22.12	
30.	“Кәҗә белән Сарык”әкиятенә декорация ясау.	1	23.12	
31.	“Кәҗә белән Сарык”әкияте рольләрен бүлешү.	1	11.01	
32.	Әкият геройлары өстендә эш.	1	12.01	
33.	“Кәҗә белән Сарык” әкиятен сәхнәләштерүгә әзерләнү.	1	18.01	
34.	“Кәҗә белән Сарык” әкиятен сәхнәләштерүгә әзерләнү.	1	19.01	
35.	“Кәҗә белән Сарык” әкиятен сәхнәләштерүгә әзерләнү.	1	25.01	
36.	“Кәҗә белән Сарык “әкиятен мәктәп укучылары каршында сәхнәләштерү.	1	26.01	
37.	**Татар халык фольклоры.** Такмаклы уеннар өйрәнү.	4 1	 1.02	
38.	Такмаклы уеннар өйрәнү.	1	2.02	
39.	“Туган тел”бәйрәменә әзерләнү.	1	8.02	
40.	“Туган тел”бәйрәменә әзерләнү.	1	9.02	
41.	**Шәүкәт Галиев.Шаян шигырьләрен уку сәхнәләштерү.** Шаян шигъри әсәрләрне сәхнәләштерүгә әзерлек эше.	4 1	15.02	
42.	“Камырша”шигырен сәхнәләштерүгә әзерләнү.	1	16.02	

43.	“Камырша”шигыренә костюмнар һәм сәхнә бизәлеше өчен декорация әзерләү.	1	22.02	
44.	“Камырша”шигырен сәхнәләштерү.	1	1.03	
45.	**Әдәби образлар дөньясында.** “Кызыклы образлар дөньясында” бәйгесенә әзерлек.	3 1	2.03	
46.	“Кызыклы образлар дөньясында” бәйгесенә әзерлек.	1	9.03	
47.	“Кызыклы образлар дөньясында” бәйгесе үткәрү.	1	15.03	
48.	**Туфан Миңнуллин иҗаты.** Т.Миңнуллин иҗатына күзәтү ясау.	12 1	16.03	
49.	Т. Миңнуллинның “Авыл эте Акбай” комедиясенең видеоязмасын карау.	1	22.03	
50.	Т. Миңнуллинның “Авыл эте Акбай” комедиясенең мәктәп укучылары сәхнәләштергән вариантын видеоязмадан карау.	1	23.03	
51.	Т. Миңнуллинның “Авыл эте Акбай” комедиясенең рольләрен бүлешү.	1	5.04	
52.	Т. Миңнуллинның “Авыл эте Акбай” комедиясеннән өзек өйрәнү.	1	6.04	
53.	Т. Миңнуллинның “Авыл эте Акбай” комедиясеннән өзек өйрәнү.	1	12.04	
54.	Т. Миңнуллинның “Авыл эте Акбай” комедиясеннән өзек өйрәнү.	1	13.04	
55.	Т. Миңнуллинның “Авыл эте Акбай” комедиясеннән өзек өйрәнү.	1	19.04	
56.	“Авыл эте Акбай” комедиясе өчен костюмнар һәм сәхнә бизәлеше өчен декорация әзерләү.	1	20.04	
57.	“Авыл эте Акбай” комедиясе өчен костюмнар һәм сәхнә бизәлеше өчен декорация әзерләү.	1	26.04	
58.	“Авыл эте Акбай” комедиясе өчен костюмнар һәм сәхнә бизәлеше өчен декорация әзерләү.	1	27.04	
59.	“Авыл эте Акбай” комедиясе мәктәп күләмендә сәхнәләштерү.	1	3.05	
60.	**Әкияттә кунакта.** “Шомбай”әкияте белән танышу.	6 1	4.05	
61.	“Шомбай”образы өстендә эшләү.	1	10.05	
62.	“Шомбай”образы өстендә эшләү.	1	11.05	
63.	“Шомбай”әкиятен сәхнәләштерүгә әзерләнү.	1	17.05	
64.	“Шомбай”әкиятен сәхнәләштерүгә әзерләнү.	1	18.05	
65.	“Шомбай” әкиятен сәхнәләштерү.	1	24.05	
	Гомумиләштерү, ныгыту.	3		

66.	Театрга сәяхәт.	1	25.05	
67.	Викторина “Театр белгечләре”.	1	30.05	
68.	“Әкият язабыз һәм сөйлибез ”. Йомгаклау .	1	31.05	

Кулланылган әдәбият

1. “Әдәбият белеменә кереш”.
2. Татар халык әкиятләре.
3. Г.Тукай әкиятләре.
4. “Ачык дәрес” газетасы.
5. “Җырлыйк әле” җыр китабы.
6. Ш.Галиев. Камырша.
7. “Мәктәп сәхнәсе” китабы.
8. Табышмаклар, тизәйткечләр, тел шомарткычлар.
9. “Көмеш кыңгырау”, “Сабантуй” газеталары.
10. Гомәр Бәширов “Туган ягым – яшел бишек”.
11. Туфан Миңнуллин. Сайланма әсәрләр. Хәтер- 2008 нче ел.
12. Татар драматургиясе (1960-1980 нче еллар). Сайланма әсәрләр ТаРИХ-200.